

Bijlage HAVO
2011

tijdvak 1

aardrijkskunde

Bronnenboekje

Opgave 1 – Indiase emigranten

bron 1

Uitgevlogen kinderen helpen moeder India vooruit

Indiërs in het buitenland doen het uitstekend. Van alle emigranten sturen zij het meeste geld naar hun geboorteland. India is tegenwoordig zuinig op deze invloedrijke expats, die een economische factor van belang zijn en het gezicht van India in het buitenland.

“Er was een tijd dat het vertrek van Indiërs naar het buitenland werd gezien als een braindrain” (afname van het aantal (hoger) opgeleiden in een regio of land), zegt Badri Madan. Hij is president van de Nederlands-Indiase Vereniging, die ruim 500 leden telt en de banden tussen India en Nederland wil versterken. “Nu helpt die braindrain India (...).”

Wereldwijd doen Indiërs het goed. Omdat ze onderwijs en scholing traditioneel hoog in het vaandel hebben, komen ze vaak in topfuncties terecht in landen als de VS, Canada en in Europa (met name het Verenigd Koninkrijk). Vooral de jongeren scoren economisch hoog, omdat ze flexibel zijn en zich goed weten aan te passen. Veel Indiërs werden medici en professoren met een goede reputatie of IT-specialisten en ingenieurs.

vrij naar: Onze Wereld, december 2005 / januari 2006, door Brigitte Ars

Opgave 2 – Globalisering in de katoenproductie en de textielindustrie

bron 1

Niet modemerken, maar politici bepalen het lot van textielwerkers en katoenboeren

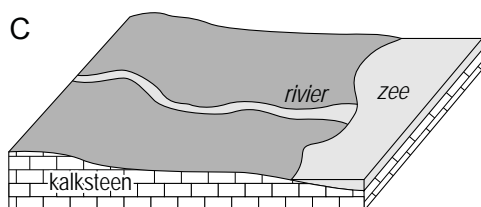
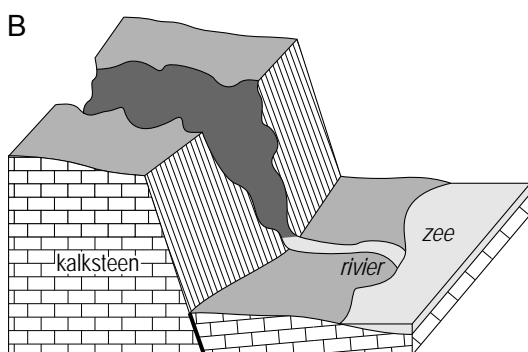
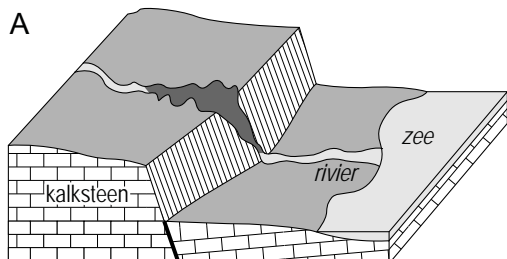
In ‘The Travels of a T-shirt in the Global Economy’ beschrijft Pietra Rivoli, hoogleraar economie, haar pogingen te achterhalen waar haar T-shirt vandaan komt en hoe het is gemaakt. Vijf jaar lang reisde ze de wereld over. Ze bezocht de katoenvelden van Texas (al tweehonderd jaar één van de belangrijkste katoenproducenten) en de naaifabrieken in China (waar ruim een derde van alle kleding in de wereld wordt gemaakt). En ze liep door de wandelgangen van de politieke machtscentra in Washington. Textielmagnaten pleiten daar voor bescherming van de Amerikaanse textielmarkt en grote winkelketens voor het tegenovergestelde: een zo vrij mogelijke handel in goedkope T-shirts (...)

vrij naar: Evert Nieuwenhuis, tijdschrift Ode, december 2005

Opgave 3 – De Samariakloof op Kreta

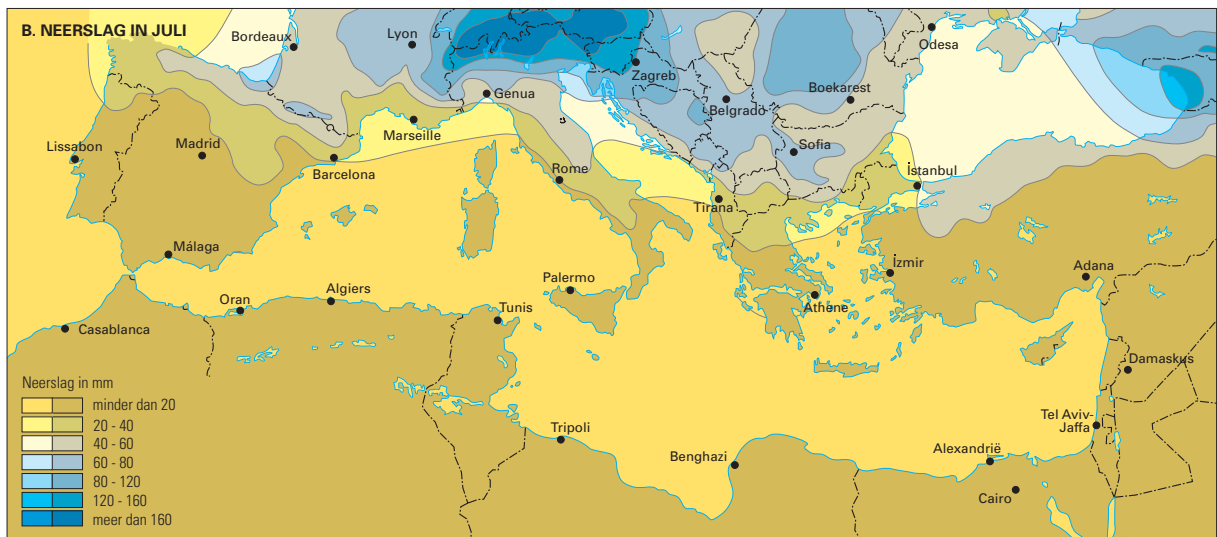
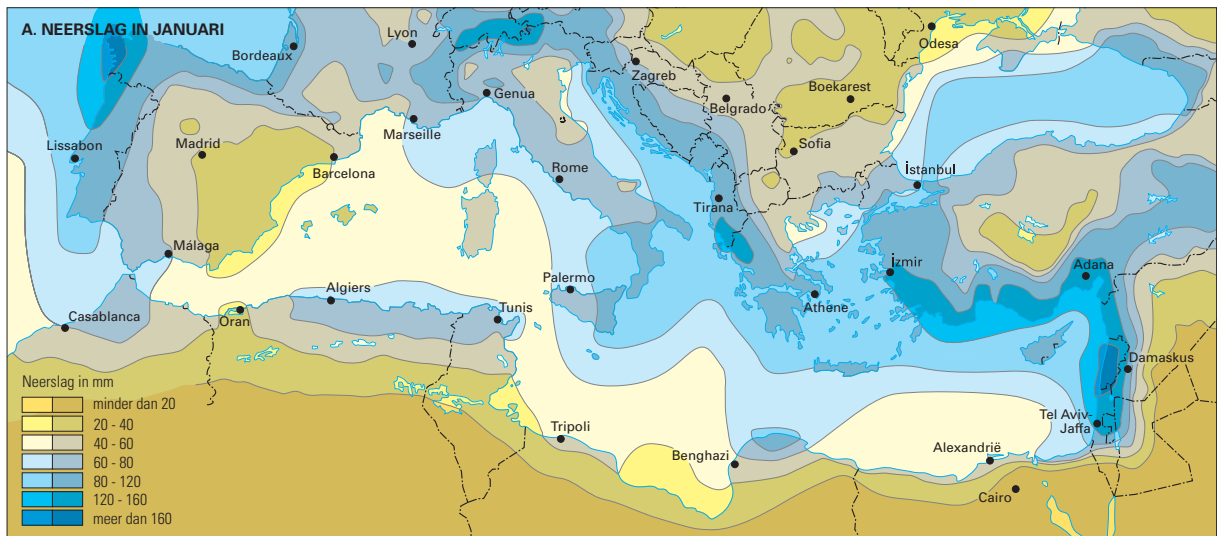
bron 1

De Samariakloof op Kreta

vrij naar: Charalampos, C.G., Field Guide to the Geology of Crete, Irakleio, 2001

bron 2

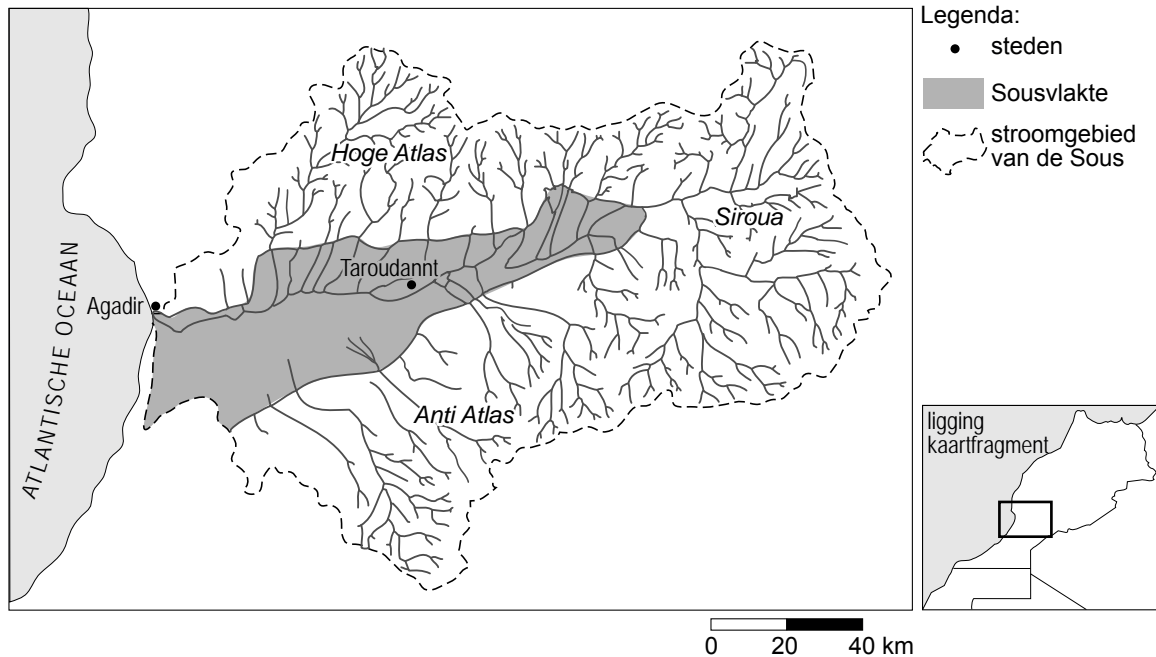

bron: *De Grote Bosatlas*, 53e druk, kaarten 124A en 124B

Opgave 4 – Agrarische productie in de Sousvlakte

bron 1

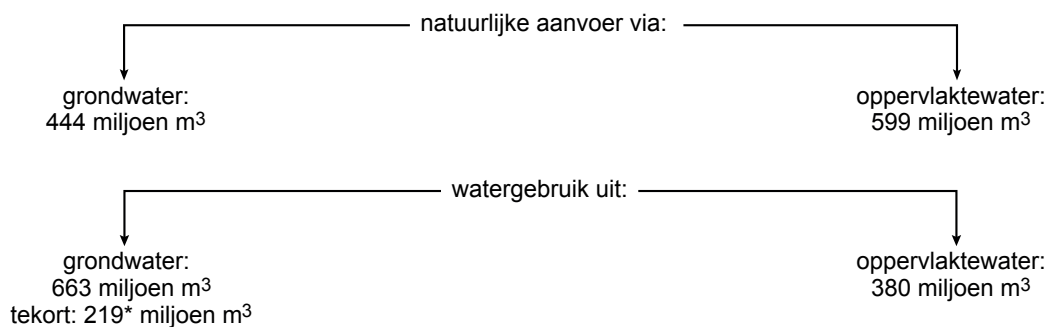
De Sousvlakte

vrij naar: <http://www.esrifrance.fr>

bron 2

Gemiddelde jaarlijkse wateraanvoer en watergebruik in de Sousvlakte (in m³)

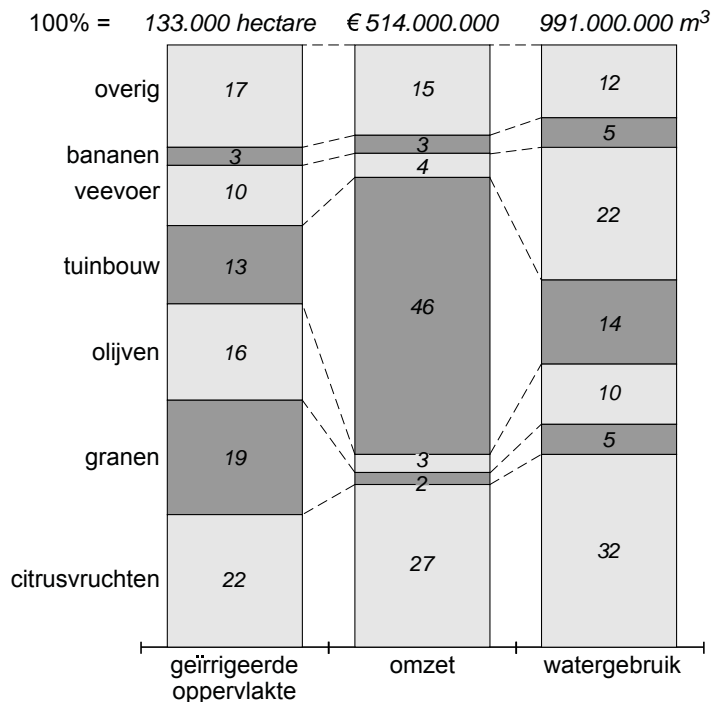

*dit tekort wordt aangevuld uit een aquifer (diepe ondergrondse watervoorraad)

vrij naar: *Pour une gestion intégrée et participative des ressources en eau dans le bassin de Souss Massa, Agence de bassin hydraulique de Souss Massa-Agadir, 2007*

bron 3

Geïrrigeerde oppervlakte, opbrengst en watergebruik per gewas in procenten van de totalen, 2001

vrij naar: Pour une gestion intégrée et participative des ressources en eau dans le bassin de Souss Massa, Agence de bassin hydraulique de Souss Massa-Agadir, 2007

bron 4

De komende jaren zal het watergebruik in de Sousvlakte sterk groeien. Alleen al door de uitbreiding van de geïrrigeerde tuinbouw zal het watergebruik tot 2020 naar verwachting met 17% toenemen. Door daling van de grondwaterstand en verzilting dreigt er tot 2020 ruim 8.800 hectare aan geïrrigeerd oppervlak verloren te gaan.

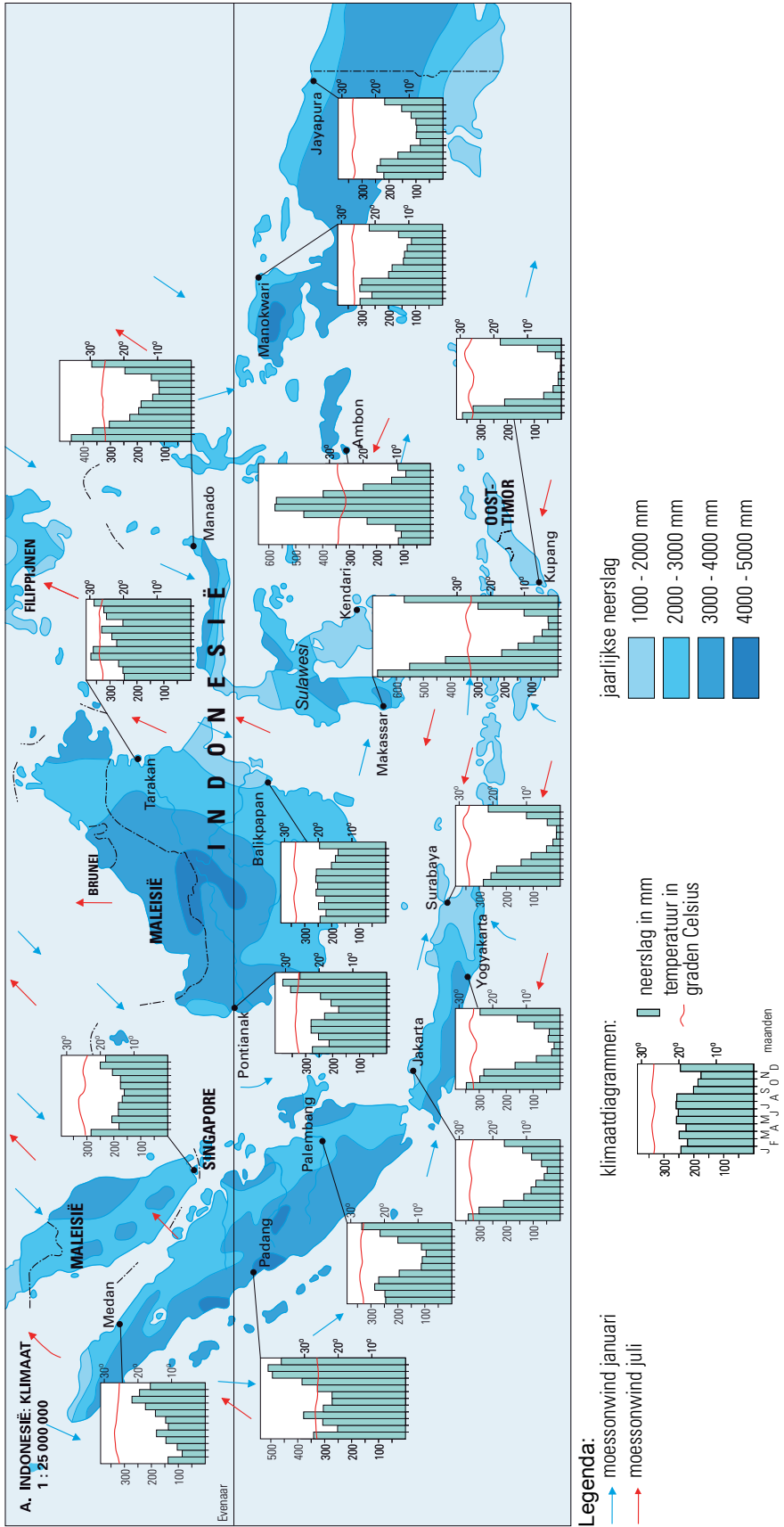
De Marokkaanse overheid heeft in 2005 een plan gepresenteerd om te komen tot een duurzaam watergebruik én uitbreiding van de irrigatie.

vrij naar: Pour une gestion intégrée et participative des ressources en eau dans le bassin de Souss Massa, Agence de bassin hydraulique de Souss Massa-Agadir, 2007

Ontwikkelingsland – Indonesië

Opgave 5 – Klimatologische verschijnselen in Indonesië

Klimaat van Indonesië

vrij naar: De Grote Bosatlas, 53e druk, kaart 150A

Opgave 6 – Indonesië: platentektoniek en vulkanisme

bron 1

Hoogste alarmfase door vulkaan Indonesië

JAKARTA - Indonesië heeft de hoogste fase van alarm ingesteld door wederom toegenomen activiteit van de vulkaan Karangetang (in het noorden van de eilandengroep Sulawesi). Code 'rood' betekent dat er binnen 24 uur een grote uitbarsting te verwachten is. De vulkaan spuwde zondag lava en dikke wolken en er werden kleine aardschokken waargenomen, meldden autoriteiten. Dikke rookwolken hangen tot 500 meter boven de top van de 1.800 meter hoge vulkaan. Lava stroomt al zeker twee kilometer ver de rivieren in.

bron: ANP, gepubliceerd op 19 augustus 2007

bron 2

De vulkaan de Karangetang op Sulawesi

vrij naar: <http://volcanspro.free.fr/Karangetang>

Opgave 7 – Demografische ontwikkelingen en verstedelijking in Indonesië

bron 1

Demografische kerngetallen van Indonesië (schattingen)

	2001	2006	2011
bevolking (in miljoenen)	227,7	245,5	262,0
bevolkingsopbouw (in procenten van het totaal)			
0-14	30,2	28,8	27,3
15-64	65,1	65,8	66,8
65+	4,7	5,4	5,9
urbanisatiegraad	43,2	48,9	54,3

vrij naar: Country Forecast, juni 2007

bron 2

Belangrijkste steden en aantal inwoners in Indonesië in 2007 (× miljoen)

Jakarta	9,1
Surabaya	3,0
Medan	2,5
Bandung	2,3
Semarang	1,5
Palembang	1,3
Makassar	1,1
Denpasar, Yogyakarta, Padang, Manado, Banjarmasin, Balikpapan en Jayapura	0,5-1,0

vrij naar: Central Bureau of Statistics (Indonesië)

Opgave 8 – Wijkprofielen van zes wijken in de gemeente Tilburg

bron 1

Planologische (sub)wijkindeling gemeente Tilburg (1-1-2003)

vrij naar: Stadsmonitor gemeente Tilburg, 2007

bron 2**Enkele woningkenmerken van zes wijken in de gemeente Tilburg (2007)**

	wijk A	wijk B	wijk C	wijk D	wijk E	wijk F
% koopwoningen	90,7	85,7	42,3	40,2	24,2	78,8
% huurwoningen	9,3	14,3	57,7	59,8	75,8	21,2
% flats / meergezinswoningen	0,0	3,5	18,4	29,9	48,3	1,7
% eengezinswoningen	100,0	96,5	81,6	70,1	51,7	98,3
economische waarde van de woningen in €	347.000	355.000	145.000	146.000	164.000	230.000
bouwperiode woningen						
– voor 1946	4	82	1168	1124	0	1
– 1946-1959	1	93	211	908	1	1
– 1960-1969	0	560	207	66	1941	0
– 1970-1979	298	219	111	157	758	3
– 1980-1989	1734	48	180	486	0	4
– 1990-2000	314	193	32	284	209	1205
– na 2000 (in aantallen)	5	116	0	49	0	1035

vrij naar: Stadsmonitor gemeente Tilburg, 2007

bron 3**De leeftijdsopbouw van zes wijken in de gemeente Tilburg (in %), 2007**

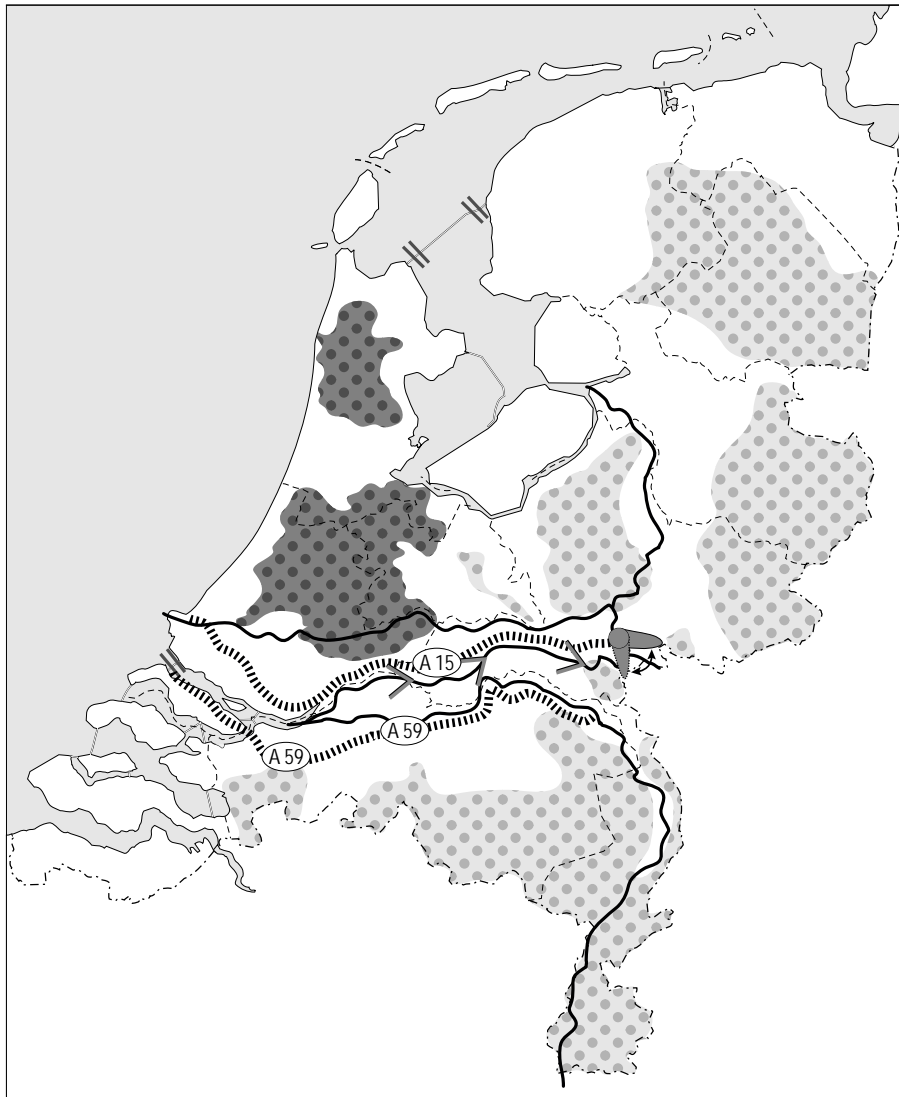
	wijk A	wijk B	wijk C	wijk D	wijk E	wijk F
0-9	10,9	15,1	8,0	9,2	15,7	22,4
10-19	15,9	11,0	9,5	9,1	13,7	11,3
20-29	8,6	5,2	28,1	22,0	15,2	9,5
30-39	8,6	13,0	14,5	17,5	14,0	27,6
40-49	18,0	14,3	11,4	12,1	13,8	15,4
50-59	24,3	11,9	11,7	11,9	11,4	7,2
60-69	10,2	16,0	6,8	7,1	9,5	4,6
70-79	2,9	10,3	5,1	5,7	5,2	1,7
80-89	0,6	3,1	4,8	4,4	1,4	0,3
90+	0,0	0,1	0,1	1,0	0,1	0,0

vrij naar: Stadsmonitor gemeente Tilburg, 2007

Opgave 9 – Waterbeheersing in de 21e eeuw

bron 1

Waterbeheersing in de 21e eeuw: flipperen met het water uit de Rijn

Legenda:

———— klimaatdijk gecombineerd met hoog-watervrije wegen A15 en A59

Wateroverschot

 hoge sponzen:
water vasthouden op de zandgronden
 lage sponzen:
water vasthouden in de polders;
hoge grondwaterstand: natte weiden

Watertekort

 hoge sponzen:
water vasthouden op de zandgronden
 lage sponzen:
voorkomen verdere
inklinking door middel van hoge
grondwaterstand: natte weiden
 opzetten van water in hoofdvaarroute
(Waal) in geval van extreem lage
waterstand

Waterregulering

 stuwen in de Waal
(in geval van waterschaarste)
 spuilsuizen
 flipper in Pannerdens Kanaal
(voor flexibele verdeling van
het rivierwater over IJssel,
Rijn en Waal)

vrij naar: NRC Handelsblad, 2 november 2007 en www.tno.nl